

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

ДУБЕЙ ЮЛІЇ ВОЛОДИМИРІВНИ

на тему: *«Техніко-технологічний розвиток економіки в умовах глобальних дисбалансів»*, подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія

економічної думки до спеціалізованої вченої ради Д 08.080.01

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

Актуальність теми дисертації

Актуальність теми дослідження зумовлена загостренням глобальних технологічних дисбалансів, які все більше поляризують світову економіку на країни-лідери інноваційного прориву та держави, що залишаються в технологічній периферії. Нерівномірність техніко-технологічного розвитку, яка проявляється в різній здатності країн продукувати й впроваджувати новітні технології, потребує теоретичного осмислення і пояснення її причин. Сучасні виклики четвертої та п'ятої промислових революцій вимагають не лише удосконалення національних інноваційних систем, а й створення сприятливого інституціонального середовища для реалізації потенціалу людського капіталу. Особливої ваги набуває пошук ефективних механізмів техніко-технологічної модернізації економіки України в умовах посилення міжнародної конкуренції та нестабільності глобального ринку. Водночас зберігається недостатня розробленість питань, пов'язаних з вимірюванням інноваційного інтелектуального капіталу та оцінюванням ефективності технологічного розвитку. Все це зумовлює потребу у поглибленому дослідженні теоретико-методологічних основ техніко-технологічного розвитку в умовах глобальних трансформацій. Тема є актуальною також з огляду на практичну необхідність формування економічної політики, спрямованої на підвищення національної конкурентоспроможності через синхронізацію людського та фізичного капіталів. Обрана тема поєднує інструменти еволюційної економіки, інституціональної теорії та системного підходу, що дозволяє комплексно оцінити передумови, динаміку та наслідки технологічних змін в економіці.

Тому тема дисертаційної роботи Дубей Ю.В. «Техніко-технологічний розвиток економіки в умовах глобальних дисбалансів» є актуальною для економічної теорії та практики.

Зв'язок із науковими планами і темами

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» у межах тем науково-дослідних робіт: «Інституціональні фактори соціально-економічного розвитку суспільства» (номер державної реєстрації

0119U000252, 2019-2020 рр.), в якій проаналізовано взаємозв'язок людського капіталу та інновацій в контексті техніко-технологічного розвитку країн світу та встановлено залежність темпів економічного зростання країн від синхронізації кількісних і якісних характеристик національного людського й фізичного капіталів; «Трансформація соціально-економічних відносин під впливом четвертої промислової революції» (номер державної реєстрації 0121U108984, 2021-2023 рр.), в якій з'ясовано закономірності та виокремлено соціокультурні наслідки сучасного етапу технологічного розвитку в умовах загострення міжнародної конкуренції, запропоновано принципи економічної політики України щодо підтримки національного інтелектуального капіталу та розвитку національної інноваційної системи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Аналіз змісту дисертації, реферату, публікацій здобувачки за темою дисертаційного дослідження, дають підставу стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються науковою новизною, алежним чином обґрунтовані та достовірні. Це підтверджується використанням цілого комплексу загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а також значного масиву інформаційних даних: публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативно-правових, довідково-інформаційних та аналітичних матеріалів, звітів міжнародних організацій. Завдання дослідження, положення наукової новизни та висновки дисертації є логічно взаємопов'язаними.

Сформульовані в дисертації мета, об'єкт та предмет дослідження відповідають тематиці дослідження. Поставлені завдання вирішено, мету досягнуто.

Наукова новизна, що відображена в дисертації, є результатом самостійного авторського дослідження. До основних положень, що формують наукову новизну та особистий внесок авторки, слід віднести наступні:

1. Представлено техніко-технологічну систему як сукупність взаємопов'язаних рутинних процесів і дій, що виникають при взаємодії техніки, технології та людського капіталу. Авторкою доведено, що рутини як нормальні та передбачувані зразки поведінки людини визначають стійкість техніко-технологічної системи по відношенню до впливу зовнішніх факторів, а також системний зв'язок техніки, технології і характеристик людського капіталу (стор.92-93).

2. Запропоновано методологічний підхід до дослідження техніко-технологічного розвитку на основі поєднання системного та інституціонального підходів та здобутків методології еволюційної теорії. Це дозволило теоретично обґрунтувати техніко-технологічний розвиток як: 1) рух, породжений інноваціями, що змінюють техніку й технологію; 2) еволюцію соціальної структури під впливом природного відбору інститутів, на який впливає технічний прогрес; 3) економічне зростання, зумовлене ендегенним впливом науково-технічного прогресу (стор.88-91; 94-97).

3. На основі характеристик суспільного і приватного блага визначено

специфіку технологічних знань. Доведено, що ознаки суспільності притаманні не власне знанням, а інформації про винаходи, що створюються на їхній основі і слугують джерелом інновацій. Встановлено, що «ефект переливу» спрацьовує виключно на стадії масового поширення технологій, коли відбувається втрата технологічною інформацією ознак приватного блага і набуття нею ознак суспільного (стор.193-199).

4. Визначено сутність категорії «національний інноваційний інтелектуальний капітал» як сукупності нематеріальних активів країни, що відтворюють потенційну і реальну спроможність людського капіталу використовувати знання та інформацію для інноваційного техніко-технологічного розвитку. Авторкою в якості його структурних елементів визначено: людський капітал (сукупність набутих знань, навичок та здоров'я, які формують здатність до інноваційної діяльності), структурний капітал (інфраструктура формування, реалізації та розвитку людського капіталу) і мережевий соціальний капітал (особливий нематеріальний актив суспільства у вигляді міжособистісних зв'язків формальної та неформальної природи, що виникають у процесі функціонування мережевих структур) (стор.268-270).

5. Розроблено методологічне підґрунтя виміру рівня національного інноваційного інтелектуального капіталу суспільства на основі показника «Індекс інноваційного інтелектуального капіталу» в складі трьох субіндексів: «Людський капітал» (поєднання показників шкільної і вищої освіти, здоров'я), «Структурний капітал» (поєднання індикаторів результатів знань та технологій, нематеріальних активів, досліджень та розробок, працівників сфери знань та поглинання знань) та «Мережевий соціальний капітал» (поєднує індекс соціального капіталу з індикаторами, що відображають співпрацю університетів в НДДКР і доступ до ІКТ) (стор.271-291).

6. Встановлено прямий лінійний зв'язок між значеннями Індексу національного інноваційного інтелектуального капіталу та параметрами соціально-економічного розвитку країн світу. Доведено, що країни, яким притаманна більш висока динаміка даного Індексу, досягають і більш високих темпів економічного зростання за показником ВВП на душу населення порівняно з іншими (стор.304-308).

7. Удосконалено розуміння сутності глобальних дисбалансів у вузькому (розбалансованість однорідних елементів системи) та широкому (структурні невідповідності між елементами глобальної економіки, які зумовлюють певні негативні наслідки для її функціонування й розвитку) сенсах. Авторкою обґрунтовано визначення глобальних дисбалансів як статичної та динамічної відсутності рівноваги (невідповідності) між елементами глобальної економічної системи, що є умовою її розвитку та джерелом виникнення криз. Доведено двояку природу порушення рівноваги глобальної економіки, як, по-перше, невідповідності між її складовими у стаціонарному стані (статика) і, по-друге, відхилення від рівноваги у процесі руху (динаміка). Обґрунтовано сутність глобальних технологічних дисбалансів, які проявляються у формуванні кластерів країн-технологічних лідерів, країн із середнім рівнем техніко-технологічного розвитку та країн технологічно відсталих (стор.126-

133).

8. Проведено класифікацію складових структурного капіталу за критерієм групування специфіки результатів економічної діяльності людей в організації, а саме: тих, що можуть бути кодифікованими, документально оформленими і юридично захищеними (технології, винаходи, патенти, торгові марки, програмне забезпечення, бази даних, наукові публікації тощо) і тих, які в неявному вигляді виникають під час взаємодії людей і впливають на процес створення й використання мовчазних знань (ефективність групи, соціальна згуртованість у колективі, сприятливий клімат для навчання, організаційні рутини, ролі, прецеденти, процедури, організаційна культура). Перші створюють саму можливість персоналу працювати, обмінюватися знаннями і реалізовувати свій людський капітал під час економічної діяльності (матеріальні активи), у той час як друга – відображає особливості взаємодії людей, формує їхнє сприйняття знань та досвіду, породжує неявні мовні коди для обміну інформацією, створює умови для підтримання і вироблення єдиних для всіх правил поведінки в організації, бачення її місії та цілей (стор. 203-207).

9. Запропоновано концептуальні підходи до групування теорій технологічного детермінізму шляхом їхнього поділу за критерієм «характер змін» на теорії трансформації економіки і теорії економічної футурології, що дозволяє встановити перетворювальний потенціал техніки й технології та прогнозувати наслідки впливу техніко-технологічного чинника на економічну систему (стор.57-63).

10. Удосконалено розуміння специфіки впливу інституціонального середовища на консервацію технологічної відсталості країн, що пов'язано: по-перше, із недостатнім рівнем розвитку когнітивного капіталу в частині ресурсів, що забезпечують спільні уявлення, інтерпретації та системи значень між сторонами (створюються бар'єри на переміщення мовчазних знань), по-друге, із слабкістю організаційних структур, що не спроможні нарощувати структурний капітал як ресурс вивільнення і спрямування на досягнення економічних цілей здатності людського капіталу підтримувати процеси мислення і переводити накопичений запас знань у нові ідеї, і, по-третє, із незначним соціальним капіталом, який впливає на умови, необхідні для обміну знаннями, інформацією та продукування інновацій. Авторкою доведено, що когнітивний, структурний і соціальний капітали неможливо скопіювати і передати на відстань, оскільки він належить конкретним особам, структурам і відносинам, які вже встановилися під час постійного співробітництва, а отже, недостатня їх величина не дозволяє країнам повною мірою використовувати потенціал людського капіталу в продукуванні інноваційного розвитку (стор.200-202, 224-228, 239-248).

11. Розвинуто розуміння сутності та форм техніко-технологічного розвитку. Доведено, що техніко-технологічний розвиток як зміна рутин, техніки, технології та людського капіталу втілюється через технологічний розрив у поліпшуючих або базисних технологічних інноваціях. Еволюційна форма техніко-технологічного розвитку характеризується поступовими

технологічними змінами через поширення поліпшуючих інновацій у межах пануючої базисної технології внаслідок дії механізму ринкової тяги, а революційна – технологічними стрибками на основі впровадження базисних інновацій внаслідок технологічного поштовху. Обґрунтовано, що техніко-технологічний розвиток супроводжується відповідними інституціональними змінами, що виникають у процесі взаємодії та обміну ресурсами між техніко-технологічною системою та інституціональним середовищем, яке формують інститути економічної, правової, політичної та соціокультурної систем суспільства (стор.98-110).

12. Виокремлено в якості чинника нерівномірності техніко-технологічного розвитку поглинальну спроможність економіки, яка визначається наявною в країні інноваційною інфраструктурою і якісними характеристиками людського капіталу, що уособлює здатність економічних суб'єктів не тільки засвоювати і відтворювати знання, формувати навички, а ще й їхню спроможність створювати нові знання і на їх основі продукувати інновації (стор.187-189).

13. Обґрунтовано методологічний підхід до виміру рівня техніко-технологічного розвитку країни, що, на відміну від існуючих, базується на дворівневій системі показників, які, з одного боку, відображають ресурсні можливості економіки досягати певного рівня розвитку технологій (потенціальні можливості) і, водночас, вказують на її реальні досягнення у цій сфері (реалізовані можливості). За такого підходу з'являється можливість отримати уявлення про реальну віддачу від інвестицій у науково-технічну сферу певної країни та оцінити її перспективи у досягненні вагомих результатів техніко-технологічного розвитку (стор.162-170).

14. Запропоновано напрями технологічної модернізації національної економіки України, які, на відміну від існуючих, спрямовані на підвищення рівня національного інноваційного інтелектуального капіталу шляхом синхронізації кількісних та якісних характеристик фізичного і людського капіталів, формування сприятливого для інноваційної діяльності інституційного середовища. Для розвитку фізичного, людського, когнітивного, соціального та структурного національних капіталів запропоновано заходи інноваційно-інвестиційного, зовнішньоекономічного, науково-технічного характеру, спрямовані на підтримку високотехнологічних секторів національної економіки та широке впровадження цифрових технологій у всі сфери суспільства (стор.341-344).

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертації викладено у 43 публікаціях, в тому числі в 2 розділах в колективних монографіях, 11 працях апробаційного характеру у збірниках матеріалів конференцій та 30 наукових статтях, 6 з яких – у міжнародних виданнях, які індексується в міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science, 18 – у наукових фахових виданнях України, 6 статей – в іноземних виданнях. Опубліковані праці відображають результати дослідження.

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що Дубей Юлія Володимирівна виконала всі вимоги щодо кількості, змісту і достатньої повноти відображення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Практичне значення результатів дослідження

Практична значимість результатів дослідження підтверджується впровадженням методичних та практичних рекомендацій авторки у діяльність державних органів та суб'єктів господарювання України. Зокрема, такі рекомендації використовуються:

- Комітетом з питань економічного розвитку Верховної Ради України у процесі законотворчої роботи (довідка 04-16/14-2025/28613 від 05.02.2025);
- Комітетом з питань правової політики Верховної Ради України у процесі вимірювання технологічного рівня національної економіки України і здійснення міжнародних порівнянь з використанням методики розрахунку індексу національного інноваційного інтелектуального капіталу, а також під час розробки заходів, спрямованих на синхронізацію фізичного і людського капіталів національної економіки за кількісними й якісними характеристиками (довідка №250131-1 від 31.01.2025);
- Міністерством економіки України щодо використання методичного підходу до вимірювання рівня технологічного розвитку економіки на основі індексу інноваційного інтелектуального капіталу, а також пропозицій щодо напрямів технологічної модернізації економіки України через механізми стимулювання національного інтелектуального капіталу (довідка 3031-08/13377-07 від 10.02.2025);
- Федерацією роботодавців України щодо аналізу причин та факторів консервації відсталої технологічної структури економіки України, бар'єрів, що перешкоджають інноваційному розвитку вітчизняних підприємств, а також пропозицій щодо необхідності прогресивних зрушень у всіх суспільних сферах у процесі реалізації політики техніко-технологічної модернізації України (довідка №25-1-098 від 31.01.2025);
- Національним інститутом стратегічних досліджень в частині аналізу якісних характеристик людського капіталу для забезпечення техніко-технологічного розвитку, а також формування сприятливих інституційних умов для технологічної модернізації вітчизняної економіки на основі сучасних технологій Індустрії 4.0. та Індустрії 5.0 (довідка №293/126 від 10.02.2025);
- АТ «ОТП БАНК» в частині формування заходів щодо запровадження корпоративної культури інноваційного типу, а також формування мереж соціальної взаємодії з метою створення сприятливих умов для більш швидкої дифузії знань та продукування інновацій (довідка № 01-0-0-0/143 від 03.02.2025)

Результати дисертаційної роботи впроваджено в навчальний процес на кафедрі менеджменту НТУ «Дніпровська політехніка» при викладанні навчальної дисципліни «Міжнародний бізнес» у процесі формування навчальних компетенцій щодо культури ведення міжнародного бізнесу, а також імплементовано в курс «Глобалізація інноваційної діяльності» кафедри

економічної теорії та міжнародних економічних відносин в частині аналізу сучасних інноваційних стратегій ТНК (довідка № 13-44/45-1 від 17.01.2025).

Недоліки та дискусійні положення дисертаційної роботи

Відзначаючи змістовність представленої до захисту дисертації, обґрунтованість і новизну отриманих наукових результатів слід звернути увагу на окремі зауваження і дискусійні положення, зокрема:

1. У дисертації (стор. 33) коректно представлено поділ елементів техніко-технологічної системи на структурні та функціональні, що забезпечує комплексне бачення цієї системи як динамічного утворення і відповідає сучасним підходам до розгляду складних економічних систем.

Разом з тим, для посилення методологічної завершеності та практичної значущості дослідження доцільно було б побудувати таксономію елементів техніко-технологічної системи за ієрархічними критеріями (наприклад, за рівнями господарської організації, типами технологій чи формами інституційної взаємодії). Такий підхід дозволив би деталізувати джерела нерівномірності техніко-технологічного розвитку та адаптувати надані рекомендації до конкретних рівнів впровадження. Робота виграла б у якості за наявності узагальненої схеми структурно-функціональної декомпозиції техніко-технологічної системи.

2. Аналізуючи еволюцію поглядів на техніко-технологічну складову розвитку економічних систем авторка приходить до висновку, що техніко-технологічна нерівність між країнами світу як форма вияву технологічних дисбалансів буде подолана у довгостроковій перспективі завдяки глобалізації, яка розширює доступ до знань і інновацій для країн периферії (стор. 134).

Попри логічну аргументацію авторської позиції – це лише наукова гіпотеза, яка не є універсальною істиною. Глобалізація сприяє поширенню знань, але не гарантує умови для їх ефективного засвоєння. Це залежить від «поглинальної спроможності економіки». Тому, загальна ідея авторки заслуговує на увагу, проте вона не є універсальною і потребує критичного переосмислення в контексті різних наукових підходів - не лише еволюційної чи неоінституціональної парадигми, але й з позицій структуралістської, кон'юнктурної, конструктивістської шкіл економічного аналізу та визнання багатфакторної природи техніко-технологічного розриву.

3. Для виміру рівня техніко-технологічного розвитку країни авторкою запропоновано двокомпонентний підхід за принципом «потенціал – результат», який є концептуально вдалим і дозволяє оцінювати не лише (потенціальні можливості), а й реальні досягнення у цій сфері (реалізовані можливості) (стор.162-170).

Водночас у практиці оцінювання складно однозначно розмежувати, які саме індикатори є лише потенціалом (ресурсами), а які — результатом. Наприклад, витрати на НДДКР можуть бути як частиною потенціалу (інвестиції), так і ознакою результативності (інтенсивність наукової діяльності), що потребує додаткової методологічної чіткості.

Крім того, з огляду на авторську концепцію щодо впливу інституціонального середовища на консервацію технологічної відсталості

країн (стор.200-202, 224-228, 239-248), доречним було б формування ще однієї групи індикаторів ефективності реалізації потенціалу або індексу конверсії потенціалу в результат з включенням індикатора якості інституціонального середовища як проміжної ланки між потенціалом і результатом. Це посилює діагностичну здатність виявлення «інституціональних пасток», наявність яких перешкоджає реалізації потенціалу в результат і детермінує рівень технологічного розвитку країни.

4. Заслужує на увагу авторський підхід до визначення специфіки технологічних знань, які є джерелом техніко-технологічного розвитку, через призму характеристик суспільного і приватного блага (стор.193-199). Зазначено, що інформація про винаходи втрачає ознаки приватності і, відповідно, набуває ознак суспільності «...виключно на стадії масового поширення технологій...» в результаті спрацювання «ефекту переливу».

Це положення є дискусійним і потребує уточнення. Дослідники з теорії інновацій, науковими положеннями яких послуговується в роботі авторка, наводять численні докази того, що ефекти переливу технологічних знань можуть виникати не лише на стадії масового поширення технологій, але й на етапі створення нових знань та на ранніх стадіях комерціалізації, тобто ще до втрати ними статусу приватного блага. Наприклад, у результаті академічної мобільності дослідників, їх участі у спільних проєктах чи внаслідок несанкціонованого використання інформації. Таким чином, хоча основна інтенсивність дії ефектів переливу технологічних знань дійсно припадає на стадію їх масового впровадження, проте ефекти переливу можуть виникати і на ранніх етапах інноваційного процесу, що важливо враховувати в моделях дифузії знань.

5. Дискусійним є віднесення авторкою показника «частка працівників знанневої економіки» до індикаторів структурного капіталу (с. 203–207). Цей показник, хоча й опосередковано впливає на формування структурного капіталу, переважно характеризує людський капітал, відображаючи інтелектуальний потенціал та професійну структуру зайнятості. Структурний капітал, як інституційна та організаційна інфраструктура, включає створені працівниками знанневої економіки активи (ІТ-системи, бази даних, патенти, тощо), але самі працівники не є його складовою.

Доцільно було б чіткіше розмежувати ці категорії у межах застосованого методологічного підходу «потенціал – результат». Показник «частка працівників знанневої економіки» є ресурсним показником людського капіталу, оскільки вказує на потенціал економіки до інновацій і економічного зростання за технологічним сценарієм.

6. Для перевірки гіпотези про вплив техніко-технологічного чинника на соціально-економічний розвиток суспільства в роботі проведено регресійний аналіз (стор. 304-308). Виявлений в процесі побудови регресійної моделі прямий лінійний зв'язок між показниками «рівень національного інноваційного інтелектуального капіталу» та «ВВП на душу населення за ПКС» є статистично достовірним лише в межах досліджуваного періоду (2018–2023 рр.), який є недостатнім для ідентифікації такої залежності в

довгостроковій перспективі і суперечить нелінійній природі інноваційного зростання загалом.

В економічній теорії доведено, що більшість економічних процесів мають нелінійну природу. Особливо, коли мова йде про вплив техніко-технологічного чинника, що пов'язаний із впливом інновацій, на соціально-економічний розвиток суспільства. Такий зв'язок описується S-подібними (логістичними) залежностями, які відображають фазовий характер розвитку. Про нерівномірний ритм технологічних змін зазначено, зокрема, в теоріях Г. Менша (с.84), М. Кондрат'єва, К. Переса (с. 87), Р. Фостера (с.99), якими послуговується авторка в процесі аналізу сутності техніко-технологічного розвитку і технологічного розриву.

У цьому контексті використання лише лінійної моделі дещо звужує потенціал аналізу. Доцільним виглядає паралельне застосування альтернативних (нелінійних) специфікацій моделей, тестування їх адекватності окремо для різних кластерів країн (технологічних лідерів, країн з середнім рівнем, периферії) та використання в аналізі більш тривалого ретроспективного періоду.

Відповідність дисертації та реферату встановленим вимогам

Аналіз змісту дисертації дає підставу стверджувати, що поставлені в роботі наукові завдання вирішено у повній відповідності до предмету наукового дослідження, мету досягнуто. Реферат за своїм змістом відповідає основним положенням та висновкам дисертації, відображає її структуру і порядок викладення матеріалу. Анотація, наведена до рукопису дисертації, повною мірою відображає основні положення та результати, викладені у роботі на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Оформлення роботи відповідає Вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40 (зі змінами та доповненнями).

Серед наукових положень та результатів, наведених у докторській дисертації Дубей Ю.В., не використовуються положення та рекомендації її кандидатської дисертації.

Відповідність принципам академічної доброчесності

При проведенні експертизи дисертаційної роботи в установі, де виконувалося дослідження, а також у спеціалізованій вченій раді на основі аналізу тексту роботи, використання спеціалізованого програмного забезпечення встановлено відсутність в дисертації академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Дисертаційна робота відповідає принципам академічної доброчесності, зокрема: у роботі наявні посилання на висновки інших авторів; наукова новизна роботи сформульована змістовно та обґрунтована.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Дубей Юлії Володимирівни на тему «Техніко-технологічний розвиток економіки в умовах глобальних дисбалансів» є самостійним, завершеним науковим дослідженням актуальної наукової проблеми, вирішення якої має теоретичне і практичне значення. Робота

містить суттєві теоретичні, методологічні та практичні результати, які в сукупності сприяють вирішенню важливої наукової проблеми – теоретико-методологічному обґрунтуванню сутності техніко-технологічного розвитку, причин і джерел його світової нерівномірності в умовах глобальних дисбалансів та розробки практичних рекомендацій щодо техніко-технологічної модернізації економіки України.

Тема роботи та її зміст відповідають паспорту спеціальності 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки. Проведене дослідження забезпечило досягнення поставленої мети та завдань, а апробація та використання результатів дослідження підтвердили їхню достовірність та обґрунтованість.

У цілому дисертаційне дослідження за актуальністю, змістом, рівнем наукової новизни та практичною значущістю, повнотою висвітлення результатів у наукових публікаціях та оформленням відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. №1197 (зі змінами та доповненнями), а її авторка, Дубей Юлія Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної теорії, макро-
і мікроекономіки
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Аліна ХОДЖАЯН

ПІДПИС ЗАСВІДЧЕНИЙ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
КАРАУЛЬНА
15 04

*Відрук офіційно 17.04.2025.
Секретар Спеціалізованої
Вченої ради 208.04.2025*

Вікторія Смесова